

JELENA KRSTIĆ - PORTFOLIO

Biografija	1
Bibliografija	4
Predgovori, prikazi	
Vasa Pavković	7
Vasa Pavković	8
Danijela Purešević	9
Gordana Vasiljević	11
Bratislav Ljubišić	12
Ljiljana Sljepčević	13
Dubravka Djurić	14
Dragoslav Paunesku	15
Bojana Burić	16
LjiljanaČinkul	17

JELENA KRSTIĆ - BIOGRAFIJA

Objavljeni poetski i likovni radovi

2009. "Gudala", poema, KOV-Književna opština Vršac, Petru Krdu, Vršac
2006. "Sonata za klavir sa jednom dirkom", prozni i poetski zapisi, sa slikama iz 2002 - 2004, Nezavisna izdanja Slobodana Mašića, Biblioteka Terazije 2, Beograd
2002. "Ad Libitum", poema, sa crtežima iz 1999, Nezavisna izdanja Slobodana Mašića, Biblioteka Nova, 179, Beograd
2002. "Ad Libitum", mapa crteža iz februara/marta 1999, predgovor Ljiljana Ćinkul, časopis Kontinent, osnovali Saveta i Slobodan Mašić, 2002, Beograd
2000. "Dodirivanja smrti", izbor pesama iz zbirke, časopis ProFemina, broj 21/22, Beograd

Samostalne izložbe - izbor

2008. "The Sound of a Silence", Propeller Centre for the Visual Arts, 22. oktobar - 2. novembar, Toronto
2007. "Lost City", kat. predgovori: Dubravka Djurić, Danijela Purešević, Galerija Zvono, 21. maj - 2. jun, Beograd
2002. "Ad Libitum", kat. predgovor: Bojana Burić, Galerija Haos, 18. jun - 12. jul, Beograd

Multidisciplinarni projekat

2006. "Tous les Sens", Jelena Krstić, instalacija; Sinfonia Toronto, Nurhan Arman; Marie Nazard, autor projekta, The Colonnade, Nuit Blanche, 30. septembar, Toronto

Grupne izložbe - izbor

2017.

- Beograd, "Mala grafika", Grafički kolektiv, 17. decembar 2017 - 20. januar 2018.
- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 30. novembar - decembar
- Pančevo, "VI BIENALE crteža Srbije", Istorijski arhiv, 7 - 30. novembar
- Beograd, "Salon u oktobru", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 12. - 30. oktobar
- Beograd, "Majska izložba grafike", Grafički kolektiv, 15. maj - 3. jun
- Kraljevo, "V Internacionalni salon grafike", Gradska galerija, 25. april - maj
- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 30. mart - 23. april

2016.

- Niš, "Bolji i osetljiviji", autorska izložba Ljiljane Ćinkul, "Niški salon: 20/2", Galerija Srbija, 8. - 30. novembar
- Skoplje, Makedonija, "OSTEN BIENNIAL OF DRAWING", galerija Osten, 22. septembar 2016 - 22. februar 2017.
- Kraljevo, "IV Internacionalni salon grafike", Gradska galerija, 5. maj - jun

2015.

- Beograd, "Mala grafika", Grafički kolektiv, 17. decembar 2015 - 16. januar 2016.
- Zrenjanin, "30 X 30", Kulturni centar Zrenjanina, 11. decembar - januar 2016.
- Pančevo, "30 X 30", Galerija savremene umetnosti Kulturnog centra Pančevo; ArtCENTAR, Beograd; Muzej Srema, Sremska Mitrovica, 2016.
- Trois-Rivieres, Kvebek, Kanada, "Ferne ta boîte", IX Biennale BIECTR", 21. jun - 6. septembar
- Uzès Mediatheque, France, "Ferne ta boîte", "V Biennale SUDestampe de NÃ@mes", 8. novembar 2016 - 10. decembar 2016.

2015. cont.

- Beograd, "II Beogradski TRIENALE crteža i male plastike", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 27. novembar - 24. decembar
- Zrenjanin, "Behind the border", autorska izložba Svetlane Mladenov, "XI BIENALE akvarela", Savremena galerija Zrenjanin, 9. novembar - 2. decembar
- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 3 - 18. novembar
- Beograd, "Majska izložba grafike beogradskog kruga", Grafički kolektiv, 25. maj - 18. jun
- Kraljevo, "III Internacionalni salon grafike", Gradska Galerija, 21. april - maj
- 2014.
- Beograd, "Mala grafika", Grafički kolektiv, 19. decembar 2014 - 24. januar 2015.
- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić
- Beograd, "Majska izložba grafike beogradskog kruga", Grafički kolektiv, 19. maj - 7. jun
- Gornji Milanovac, "XII Internacionalno BIENALE umetnosti minijature", Kulturni Centar Gornji Milanovac, 21. april - 30. jun
- Kraljevo, "II Internacionalni salon grafike", Gradska galerija, 16. april - maj
- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2013.

- Beograd, "Mala grafika", Grafički kolektiv, 16. decembar 2013 - 18. januar 2014.
- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 11. april - 5. maj

2012.

- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 10 - 30. septembar
- Beograd, "I Beogradsko TRIENALE crteža i male plastike", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 26. jul - 1. septembar
- Gornji Milanovac, "XI Internacionalno BIENALE umetnosti minijature", Kulturni centar Gornji Milanovac, 21. april - 30. jun
- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 5 - 25. april

2011.

- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2009.

- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2008.

- Toronto, "Night of the Living Red", Nuit Blanche, Propeller Centre for the Visual Arts, 30. septembar - oktobar
- Tuzla, Bosna i Hercegovina, "XIII INTERBIFEP - Internacionalno BIENALE Portreta, Crteža i Grafike", Medjunarodna galerija portreta, 25. avgust - 25. oktobar

2007.

- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2006.

- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2005.

- Beograd, "Jesenja izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 3 - 21. novembar
- Beograd, "Prolećna izložba ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić

2004.

- Toronto, "Exhibition of Miniature Art", Galerija COOP, decembar/januar 2005.
- Toronto, "4Generations - 4Artists", Galerija COOP, 5 - 30. oktobar
- Beograd, "Izložba novoprimitljenih članova ULUS-a", Umetnički paviljon Cvijeta Zuzorić, 28. februar - 1. mart

Nagrade

2008. Velika diploma za crtež, "XIII INTERBIFEP - Internacionalno BIENALE Portreta, Crteža i Grafike", Tuzla, Bosna i Hercegovina.

Edukacija

- Toronto, The CREATE Institute, International School for Independent Studies, 2006 - 2009, Interdisciplinarna umetnička terapija, EXAT Diploma
- Toronto, RCM, Royal Conservatory of Music, 1994 - 1995, Postdiplomske studije klavira, klasa Antonin Kubalek
- Beograd, Fakultet muzičke umetnosti, Odsek klavir, 1989 - 1993, BA, MA

Profesionalne asocijacije

- UKS, Udruženje književnika Srbije, od 2011.
- ULUS, Udruženje likovnih umetnika Srbije, od 2004.

Rodjena u Beogradu, boravište Toronto

JELENA KRSTIĆ - BIBLIOGRAFIJA

BIBLIOGRAFIJA - IZBOR

2014.

- Gordana Vasiljević, "Pijanistkinja, pesnikinja i slikarka", knjiga "Priče o tri generacije", Publikus edicija, Beograd, 2014, str. 126-127.

2010.

- Vasa Pavković, prikaz knjige "Gudala", TV emisija Vavilon, autor Jasmina Vrbavac, TV BG 2, Beograd, 23. 11. 2010.
- "Originalno pesničko tkanje", Politika, Beograd, 5. 4. 2010.
- R.K., "Tri pesnikinje pod znakom Kov-a", Danas, Beograd, 20. 1. 2010.
- Tribina Sredom kod Sterije, "Za tri zemlje čitalaca", Dnevnik, Beograd, 20. 1. 2010.
- Tribina Sredom kod Sterije, veče poezije, KOV, Književna opština Vršac, Vršac, 20. 1. 2010.

2009.

- Vasa Pavković, predgovor, knjiga "Gudala", Beograd, 4. 8. 2009.
- Vasa Pavković, "Srpska poezija u 2009.", Povelja 3, Kraljevo, 2009, str. 210.
- "Pesnički rukopis", izbor stihova, knjiga "Gudala", Politika, Beograd, 25. 7. 2009.

2008.

- Gordana Vasiljević, "NAJ2007ART", Danas, Beograd, 12 - 13. 1. 2008.

2007.

- Milena Marjanović, "Platna Jelene Krstić", Blic, Beograd, 5. 6. 2007, str.16.
- Ivon Jafali, TV emisija Između sunca i meseca, gost u studiju, TV STB, Beograd, 3. 6. 2007.
- Nada Petronijević, Radio emisija Radio s predumišljajem, intervju, Radio STB, Beograd, 31. 5.

2007.

- Vasilije Suić, "Dva pogleda", Večernje Novosti, Beograd, 30. 5. 2007, str. 29.
- Vojka Pajkić, "Razotkrivanje, Jelena Krstić", intervju, Glorija, No. 208, Beograd, 30. 5. 2007, str. 125.
- Gordana Vasiljević, "Pijanistkinja, pesnikinja i slikarka", Danas, No. 2530, Beograd, 29. 5. 2007, str. 25.
- Sava Ristović, Radio emisija Znakovi, gost u studiju, Radio Beograd 2, Beograd, 26. 5. 2007.
- Gorica Zarić Jovanović, "Slikarska instalacija Jelene Krstić", Prestup, No. 32, Beograd, 25. 5. 2007, str. 82.
- Bratislav Ljubišić, Radio program Kulturni krugovi, Radio Beograd 2. program, Beograd, 24. 5.

2007.

- TV Program Podne na Artu, intervju, TV ART, Beograd, 24. 5. 2007.
- TV emisija Dizanje, intervju, TV B92, Beograd, 24. 5. 2007.
- Nevena Stanojlović, "Jelena Krstić", intervju, Evropa, No. 163, Beograd, 24. 5. 2007, str. 40.
- Nadja Ivanji, izložba "Lost City", knjiga "Sonata", Vesti u 23, TV RTS 1, Beograd, 23. 5. 2007.
- Promocija knjige "Sonata za klavir sa jednom dirkom"; Gosti: Dubravka Djurić, pesnik i teoretičar, Gojko Božović, pesnik i književni kritičar, Slobodan Mašić, izdavač, autor. Poeziju čitala Dušanka Stojanović Glid, pozorišna glumica. Biblioteka grada, Rimska dvorana, Beograd, 23. 5. 2007.
- TV Program Jutarnji program, gost u studiju, TV RTS 1, Beograd, 23. 5. 2007.
- Nada Petronijević, prikaz izložbe "Lost City", knjiga "Sonata", Radio STB, Beograd, 23. 5. 2007.
- Velja Pavlović, TV emisija Nivo 23, gost u studiju, TV StudioB, Beograd, 21. 5. 2007.

2007. cont.

- TV Avala, prikaz izložbe "Lost City", Beograd, 21. 5. 2007.
- TV B92, TV emisija Glam špajz, prikaz izložbe "Lost City", Beograd, 21. 5. 2007.
- Ljiljana Sljepčević, reč na otvaranju izložbe "Lost City", Galerija Zvono, Beograd, 21. 5. 2007.
- M. Djordjević, "Izgubljeni grad", Politika, Kultura, Beograd, 21. 5. 2007, str. 15.
- Dragan Kljajić, "Lost City", prikaz izložbe, Na Dlanu, internet edicija, Beograd, 21. 5. 2007.
- Radio Program Nedeljom u 5, intervju, Radio Beograd 202, Beograd, 18. 5. 2007.
- S.Dj.M, "Jelena Krstić u Galeriji Zvono", Glas, Kultura, Beograd, 18. 5. 2007, str. 25.
- Danijela Purešević, katalog, izložba "Lost City", Galerija Zvono, Beograd, 21. 5 - 2. 06. 2007.
- Dubravka Djurić, katalog, knjiga "Sonata", izložba "Lost City", Galerija Zvono, Beograd, 21. 5 - 2. 6. 2007.
- Miroslav Karić, Milica Jovanović, "Lične priče", intervju, Yellow Cab, Majska edicija, Beograd
- Yellow Cab, "Lost City", Majska edicija, Beograd, 2007, str. 130.

2006.

- Bob Ristić, SR TV, intervju, "Tous les Sens", Toronto, 30. 9. 2006.
- "Tous les Sens", Nuit Blanche, publikacija, City of Toronto, Toronto Culture, septembar 2006, str. 28.
- Dubravka Djurić, knjiga "Sonata za klavir sa jednom dirkom", prikaz, Metropolis, TV RTS 2, Beograd, 8. 8. 2006.
- Z.P, "Lirska simfonija - Tri Poetese", Politika, Beograd, 14. 12. 2006.

2005.

- "Galerija Haos 10 godina", Izdavačka kuća Belgrade Publikum, ISBN 86-906951-0-9, Beograd, 2005, str. 180-181.

2004.

- Bob Ristić, SR TV, intervju, "4Generations - 4Artists", Coop Gallery, Toronto, 6. 10. 2004.

2002.

- Dragoslav Paunesku, "Knjiga za čitanje i gledanje", Danas, Beograd, 30. 7. 2002.
- Draško Miletić, TV emisija ARTLitera, gost u studiju, ART TV, Beograd, juli 2002.
- "Ukop", izbor iz knjige "Ad Libitum", Politika, Beograd, 22. 6. 2002, str. 11.
- Promocija knjige "Ad Libitum". Gosti: Slobodan Mašić, izdavač, Vasa Pavković, književnik i književni kritičar, autor. Poeziju čitala Ivana Fotez, glumica. Galerija Haos, Beograd, 20. 6. 2002.
- Slobodan Mašić, reč na otvaranju izložbe "Ad Libitum", Galerija Haos, Beograd, 18. 6. 2002.
- Bojana Burić, katalog, izložba "Ad Libitum", Galerija Haos, Beograd, 18. 6 - 12. 07. 2002.
- Ljiljana Činkul, predgovor, mapa crteža iz 'Ad Libitum' serije, Izdavačka kuća Slobodan i Saveta Mašić, Kontinent 1 edicija, Beograd, 18. 6. 2002.
- ART TV, prikaz izložbe "Ad Libitum", Galerija Haos, Beograd, 18. 6. 2002.
- M.J, "Jelena Krstić u Haosu", Danas, Beograd, 18. 6. 2002.
- Lj. Jelisavac, "Eho poezije Jelene Krstić", Blic, Beograd, 18. 6. 2002.
- M.Dj, "Likovna poema", Politika, Beograd, 18. 6. 2002.
- N.N, "Nepravilne kružne forme", Glas, Beograd, 18. 6. 2002.
- A.N, "Renesansa po Bojani Burić", Borba, Beograd, 18. 6. 2002.
- R. Popović, "Novo u knjižarskim izlozima", Politika, Beograd, 25. 3. 2002.
- Politika, izbor iz knjige "Ad Libitum", Beograd, 25. 3. 2002.

2001.

- Mira Grujić Pavlović, "Menadžer iz a-molla", intervju, izložba "Prelude", Vesti, Frankfurt, 8. 8. 2001, str. 14.
- Aleksandar Bukvić, "Sviranje četkom po klaviru", intervju, izložba "Prelude", Mi Magazin, mesečni magazin, Toronto, juli 2001, str. 36.
- Dušan Petričić, reč na otvaranju izložbe "Prelude", Alternativni prostor, Toronto, 6 - 20. 5. 2001.

2000.

- "Dodirivanja smrti", izbor iz knjige "Ad Libitum", ProFemina Magazin, No 21/22, izdavač: Intrafeng Group, ISSN 0354-5954, Beograd, 2000, str. 60-61.

Danas je dominantan oblik lirske pesme, kratka lirska pesma pisana u takozvanom slobodnom stihu tako da i knjige najmladjih pesnika izgledaju tako što se napravi jedan mozaik od desetak, dvadeset, trideset pesama, zavisno od dužine, ali ta kraka pesma je nešto što odlikuje srpsku i evropsku pa i svetsku liriku.

Jelena Krstić, iako je pripadnik najmladje generacije srpskih pesnika, postupa sasvim drugačije. Naime, njena treća knjiga *Gudala*, kao i prethodne dve uostalom, je jedna vrsta duge lirske poeme. Konstituisana, pre svega, po principima zvuka, ritma i organizacije zvuka, odnosno ritma, ova knjiga se na izvestan način suprostavlja svemu onome što je ne samo dominantna nego i osnovni sadržaj današnje srpske lirike.

Jelena Krstić je, inače, diplomirani muzičar. Ona je osim toga slikar, grafičar i crtač i sve se to na izvestan način i vidi u *Gudalima*, kao i u prethodne dve pesničke knjige. Naime, ova duga lirska poema pre svega insistira na zvuku dok je značenje negde u drugom planu, može se reći gotovo potisnuto. Jedan uzak, sveden izbor reči i jedan veoma bogat izbor ritmova u kojima se ostvaruju *Gudala* čini ovu knjigu vrlo, vrlo interesantnom za kritička istraživanja u raznim pravcima. Od njene veze sa srpskom avangardnom tradicijom do njene veze sa nečim što je recimo karakteristično za neke druge mlade pesnike koji nastupaju na takozvanim *Pesničenjima* praveći ustvari neku vrstu performansa od izvodjenja poezije.

Ne znam kako bi Jelena Krstić izvodila ustvari *Gudala* ali u svakom slučaju ta knjiga je interesantna zato što menja neke šifre postojanja srpske lirike i omogućava jedan drugačiji oblik za budućnost srpske lirike. Nešto što će biti drugačije ne samo, verovatno, u delu same Jelene Krstić nego i u delu nekih mladih pesnika koji će doći i koji će verovatno kombinujući poeziju sa različitim multimedijalnim oblicima izražavanja biti jedna od mogućih budućnosti srpske lirike. *Gudala* su našla vrlo skladno mesto u biblioteci KOV-a i njegovog urednika Petru Krdua i predstavljaju jedno fino osveženje u proteklih godinu dana u savremenoj srpskoj lirici.

Vasa Pavković

Knjige *Gudala*, KOV, TV emisija *Vavilon*, Jasmina Vrbavac, TV BG 2, Beograd, 23. 11. 2010.

Gudala

Gudala Jelene Krstić stižu u srpsku poeziju kao originalno pesničko tkanje koje se suštinski razlikuje od aktuelnog konteksta. U dobu koje odlikuju kratka, fragmentarna pesma, u vremenu sklonom skoro aforistički gradjenim stihovima, koji kao da imituju estetiku muzičkih ili reklamnih spotova, Jelena Krstić ispisuje dugu lirsku poemu, sačinjenu od niza nenaslovljenih i veoma čvrsto povezanih fragmenata.

Poema Gudala zasniva se pre svega na melodioznosti i ritmičnosti stihova, dok je u drugom planu plan značenja odnosno smisla pojedinačnih članaka. U zvuk, u gnezdo, kaže pesnikinja. Sadržaji koje Jelena Krstić želi da prenese svojim uzburkanim, kratkim stihovima tiču se pre svega dočaravanja slutnje onoga što život i sudbina mlade žene jesu. Otuda strepnja i nezadovoljstvo struje ovim stihovima i višestruko ponavljani u ritmizovanim pesničkim frazama neprekidno obnavljaju bazičnu energiju tragalaštva. Otuda osećaj i da bi se ovi stihovi scenski mogli izvoditi u dva ili više glasova.

Ko sam ja, pita se Jelena Krstić u poemi Gudala a njen monološki iniciran tekst hrabar je pokušaj da se to sredstvima maternjeg jezika nasluti, pre svega zbog samospoznaje, a potom i predstavljanja vlastitog nespokoja udaljenom čitaocu. U naporu da predoči složenost problema kojima se bavi, mlada pesnikinja poseže za arhetipskim, hrišćanskim ali i sasvim ličnim simbolima, oslanjajući o njih i zaborav i pamćenje.

Čitalac Gudala Jelene Krstić će prateći stabilni ritam i brižno gradjenu lirsku melodiju, moći da poredi svoje emocije s emocijama pesnikinje - a tako svaka dobra poezija živi kroz vreme.

Vasa Pavković

Predgovor, knjiga *Gudala*, KOV, Beograd, 4. 8. 2009.

*Faces and names, I wish they were the same
Faces and names only cause problems for me
Faces and names*

*I'd rather be a hole in the wall, looking out on the other side
I'd rather look and listen, listen and not talk
To faces and names*

Lou Reed, Faces and Names

Bilo da je reč o poeziji, tekstualnim zapisima, crtežu, slici, fotografiji, stvaralaštvo Jelene Krstić neophodno je razumovati i čitati u verbo-voko-vizuel ključu. Naime, svi segmenti njenog stvaralaštva se superimponiraju ili utapaju i istapaju jedno iz drugog - slike iz reči u zvuk, pa opet u sliku... Tako, na primer, kada stvara tekstualni zapis, ona značajnu pažnju posvećuje vizuelnoj kompoziciji i komponenti napisanog, kao i njegovom ritmu, onomatopeji i zvučnosti. Na taj način Jelena Krstić uspostavlja trajni stvaralački tok - on je dnevnik, svakodnevna provera i potvrda vlastitog identiteta, trag i znak postojanja, zapravo, jedan vrlo sofisticiran i osoben verbo-voko-vizuel work in progress.

Segment na koji ovom prilikom fokusiramo pažnju, slikarstvo Jelene Krstić, može da se shvati kao niz zaledjenih kadrova tj. slika (mentalnog) ekrana na kome se odvija konstantna projekcija umetničinog unutarnjeg monologa, odnosno, svih ovih svesnih, polusvesnih i podvesnih putanja, puteljaka, stranputica i tokova.

Razvoj individualnog likovnog pisma i rukopisa Jelene Krstić, ukoliko ga posmatramo izdvojeno iz celokupnog stvaralačkog korpusa, možemo pratiti pre svega kroz promenu koja se ispoljava u njenom odnosu prema licu. Taj odnos se kretao u rasponu od kaligrafske reakcije na morfološke osobine ili senzacije koje određeni lik izaziva, često na granici apstraktnog crteža, katkad blisko postupcima Anrija Mišoa ili Arnulfa Rajnera, zatim, preko neindividualizovanih ekspresionističkih portreta - ulja na platnu, zatim, serije figura i portreta sa verističkim naznakama, pa sve do aktuelnih radova, uz, a to svakako ne bi trebalo zaboraviti, autoportret koji je konstantno prisutan.

U Beogradu Jelena Krstić je prvi put samostalno izlagala 2002. godine u Galeriji Haos. Ad Libitum (oznaka u notnom zapisu koja muzičaru pruža mogućnost odluke da li će i kako interpretirati to što sledi - dakle, po sopstvenoj volji) glasio je naslov tada predstavljenog ciklusa crteža izrazitih kaligrafskih svojstava. Ovi crteži, opora i vešta artikulacija doživljenog nastala iz egzistencijalne nužnosti ospoljavanja, ukazali su na trajnu karakteristiku njenog rada - bez obzira na gustinu i raznolikost poteza, i strukturu kompozicije, iz svakog crteža uvek izranja oval ili elipsa, odnosno ljudsko lice.

Najnoviji radovi, predstavljeni u Galeriji Zvono, otkrivaju novu i drugačiju artikulaciju - promenjen je registar i intonacija, intenzitet i ritam govora. Ranije preovladavajući tiši, intimistički ispovedni ton, ovde stiče karakteristike glasnijeg obraćanja širem auditorijumu. Platna su velikih dimenzija, oslikana dvostrano, ona se emancipuju od zida i ulaze u trodimenzionalni prostor. Između slikanih prizora koji se nalaze na različitim stranama istog platna slikarka uspostavlja svojevrsan dijalog i korelaciju. Takođe, uočljiva je i drugačija formulacija kompozicije - lica se povlače u drugi plan, ona postaju podloga na kojoj se intervišu, te se katkad metodom palimpsesta preinačuju u sasvim drugačije prizore. Javljaju se ljudske figure koje uspostavljaju različite odnose sa onim što ih okružuje - zvezdom, urbanom naseobinom, itd.

Verbalni i slovni zapisi na različitim jezicima i pismima (ćirilica, latinica, starogrčki alfabet) javljaju se kao čest element ovih platana, usložnjavajući njihovo ritmičko i sadržinsko tkanje. Takođe, način na koji su strukturirani odnosi spolja-unutra, intro-ekstro, u poetskom smislu, značajno je drugačiji nego u prethodnom opusu. Takav utisak pojačavaju raznorodne intervencije na platnima - pre svega, one koje formulišu naznake izlaza: stvarni otvori, rupe, kao i štepovi, odnosno, zašiveni razrezi, dok reljefnosti i taktilnosti doprinose i različite aplikacije - od PVC folija, do novina. Takođe, karakteristično je da se na svakom platnu javljaju akcenti zlatnog - njihovo značenje i zvučanje transfiguriše između alhemijskog, sakralnog (vizantijskog) i dekorativnog. Ovi radovi, gde je intenzivirana komunikacijska ofanzivnost, povećana neposrednost i žestina iskaza i forme, u pojedinim aspektima približavaju se estetici uličnih grafita.

S jedne strane, ove slike jesu prizori pulsiranja tkiva visoko urbanizovanih sredina, a s druge, veoma lične i introspektivne ispovesti, gde je Jelena Krstić ostvarila svojevrsno usložnjavanje i orkestriranje vlastitih unutarnjih tokova.

Danijela Purešević

Predgovor, katalog, izložba *Lost City*, Galerija Zvono, Beograd, 21. 5 - 2. 06. 2007.

Pijanistkinja, pesnikinja i slikarka

Ne znam koliko dugo je Jelena Krstić nosila u sebi priču o izgubljenom gradu, tek, dogodila se eksplozija i ona (priča) je pred nama, neodoljiva, na momente odbojna, ali zasigurno hipnotička evokacija na čovekova staništa uz pomoć vlastitog iskustva i podsvenog pamćenja Istoka i Zapada. U prapamćenju sopstvenog porekla i impresija drugačijih civilizacija, ovom opusu treba prići kao sociološkom-kulturnom istraživanju likovnim sredstvima. Budući da je Jelena Krstić pijanistkinja, pesnikinja i slikarka, platna iz ovog ciklusa su simfonijska po zvučnosti, puna simbolike po poetičnosti, ekspresivna u koloritu. A, da li je ciklus završen, ne zna se, jer su sva platna neopremljena, što je svojevrsna poruka, zatim, oslikana su sa obe strane (nije u pitanju ekonomičnost, već dvostruko viđenje, tumačenje, istog temata; originalno kao i signatura - +stić.)

Na Jeleninim platnima (sva dimenzija 225 x 165 cm) prepunim priče (priču treba uslovno shvatiti) rasporedjene, koliko čvrstom, toliko i uznemirenom kompozicijom, što je sve u kontekstu njenog stava, podvučenog izvesnim stepenom stvarne, češće, nagoveštene figuracije, u crtačkom smislu svedene na znak/simbol, uključujući i ljudsku figuru koja menja mesto: od prvog plana do duboke pozadine kad preuzima ulogu posmatrača. Da ne bude zabune, to nije figurativno slikanje u uobičajenom značenju, to je ekspresivno kolorističko slikarstvo ogromne energije, a znakoliko figuracija, poput dečijeg crteža tera vas da se koncentrišete na čitanje. U svojoj slikarskoj "igri", J. Krstić, po potrebi pribegava i kolažnom principu: zlatna folija, novine, sečenje pa spajanje platna, izrezanje - glavolik otvor na platnu i tu se simbolično čita estetika Istoka: od muzivnog do monaškog slikarstva, a raspored diktira površina zidova. Sve je kod Jelene simbolika uključujući i naslov izložbe.

Gordana Vasiljević

Pijanistkinja, pesnikinja i slikarka, Danas, No. 2530, str. 25, izložba Lost City, Beograd, 29. 5. 2007.

Lost City

Pre više od pola veka znameniti reditelj francuskog novog talasa, Žorž Kluzo napravio je film "Tajna Pikasoa". U njemu španski slikar na staklu nastoji da ostavi trajan trag mišljenja i prateće telesne aktivnosti-slikanja. Gledaoci su svedoci kako nastaje najpre portret, zatim se on razgrađuje pa je to mrtva priroda koja prelazi u koridu da bi na kraju ipak ostao portret sa gitarom. Umetnik je, dok radi, slika, sniman iz nekoliko uglova, sa naravno, nekoliko kamera istovremeno. Kasnije, u montaži, dobijen je dnevnik nastojanja da se uhvati misao u svojoj njoj složenosti. Delo, slika na staklu, je samo materijalna činjenica o postojećem procesu. Jeste da je sve to, što bi se reklo, spolja, ali je indikativno da su sled asocijacija koje se neprestano roje i umetnika ne ostavljaju na miru, spokojnog. Naprotiv: on je prinudjen da ih prati jer tako misli da slika.

Ovo sam naveo jer me slike Jelene Krstić neodoljivo podsećaju, svojom, razgrađenošću i preobraćajima koji su unutar same celine dela, na dinamiku rada Pikasoa. I ovde je u pitanju htenje da se prati tok misli i da se plastično izrazi dramatika koju osetljivo biće nosi u sebi kao neodvojivu celinu svog postojanja. Slika je samo zabeleška o strepnji i nadanju da je u pitanju prolaznost haosa, jedan vid uništavanja koji ipak nije trajan. Naravno da je u pitanju ekspresionističko tretiranje teme koja ima simboličke nazive-"Pandemonijum", na primer. Jeste da je sve to na ivici dekorativnog i ilustrativnog, no energija koja je unutar naslikanog ipak spašava umetnicu i daje njenom delu potrebnu samosvojnost. Nije u pitanju puko beleženje emocija i njihov protok, vec je tu i sud i stav jedinke koja se ne miri bez obzira što sve naslikano ima izgled konstatacije.

Upravo, pominjana razgradnja čini ovo slikarstvo činom u kojem dramatika nosi prevagu. Tome svakako doprinose i drugi, spoljni elementi kao šivenje, probijanje platna, interpolacija elemenata koji baš i nisu sastavni deo slikarskog habitusa. S obzirom na muzičku obrazovanost umetnice nije teško zaključiti da je sama muzika svojom strukturom i fenomenologijom osnova za slikarsko izražavanje. Jeste da se Jelena Krstić bavi i poezijom, ovu izložbu prati obimna zbirka pesama, ali su pesme ipak mirnije i bliže liričnom i baladičnom pevanju. Dramatika je prepuštena slici i, verovatno, muzičkom sećanju koje može da koliko-toliko definiše strepnju i da je pretvori u dramatično saopštenje. Jelena Krstić je diplomirala na Fakultetu muzičke umetnosti, 1993 u Beogradu. Sada živi i radi u Torontu gde studira umetničku terapiju. Ovo joj je treća samostalna izložba.

Bratislav Ljubišić

Lost City, Radio program Kulturni krugovi, Radio Beograd 2. program, Beograd, 24. 5. 2007.

Lost City

Već više od jedne decenije Jelena Krstić živi i radi u Kanadi ali je konstantno prisutna i na našoj umetničkoj sceni. Kao duhovni odjeci s ovog podneblja - njeno poreklo, vaspitanje i obrazovanje - ukoliko se traže mogu se nazreti u njenim delima, ali njena umetnost se - kroz njen jezik i "šifre", prepoznaje (pre svega) na globalnom planetarnom planu savremene umetnosti.

Osećam potrebu da Jelenu Krstić večeras pozdravim kao slikara a ne kao slikarku, jer kao da mi to žensko odredjenje nekako sužava opseg njene umetnosti - kojom, u stvari, uspeva da se superiorno izbori sa svojom ogromnom - ženskom preosetljivošću, senzibilnošću, senzualnošću... Ona istovremeno demonstrira duhovnu tananost i biološku snagu žene (sa velikim Ž!). Da je samo slikar, čini se da bi u procesu rada probila platno. Da je samo pijanista - razbila bi klavir. Da je samo pesnik - razorila bi sopstveni verz. Sreća njena, da je ona i jedno i drugo i treće! Muzičko odredjenje "Ad libitum" (kako je bio i naziv njene izložbe crteža u Galeriji HAOS pre pet godina) postalo je njen osnovni poetski stav i postupak u svim medijima koje koristi. Tako, ona na ovoj izložbi "otima" slike od zida i postavlja ih u prostor - ne bi li se otkrio i avers i revers njihov. Životni "Pandemonijum", kako i naslovljava neke slike na ovoj izložbi, ona u poeziji i muzici savladava "Appassionato" - kako nosi naslov jedno njeno poetsko poglavlje. Ili pretače u "Sonatu za klavir sa jednom dirkom" - kako je naziv njene knjige poezije.

U praiskonu, tu jednu "dirku" našao je čovek - uprkos mraku svoje pećine. Hiljadama godina kasnije, ta jedna "dirka" spasila je Volša od košmarnih vizija iz Drugog svetskog rata dok je jednom, sedeći na obali okeana, počeo da pravi "žvrljotine" - "beleške" iz svoje podsvesti. U našem vremenu, kada umetnik pronadje svoju "dirku", on i sebe i nas dovodi u vezu, u nekakav sklad sa nama samima i sa Iskonom. Jelena je to nazvala EHOM PRA-SNA - što, naravno lepše zvuči od suviše rabljene reči ARHETIP. U jednoj pesmi ona kaže:

kroz sebe. niz sebe. preko sebe. u sebe. suviše sebe. nigde mene.

ne znam. ne poznajem. (ko sam')...

previše ne-moga.

mene u -sada. -nema....

želim da vidim. (-pokret za unutrašnjim zvukom.)

-mogu. usamljeni eho' pra-sna. (moram-) ('eho pra-sna.)

Ljiljana Sljepčević

Reč na otvaranju izložbe *Lost City*, Galerija Zvono, Beograd, 21. 5. 2007.

Sonata za klavir sa jednom dirkom

Jelena Krstić je svoju karijeru počela kao pijanistkinja, ali se 1994. godine preselila u Kanadu i posvetila poeziji i slikarstvu. Njena nova knjiga poezije "Sonata za klavir sa jednom dirkom" pokazuje da pesnikinja razvija svoj pesnički pristup. Ova za nas danas neobično obimna zbirka pokazuje i njenu opsesivnu strast prema pisanju poezije. Zbirka se sastoji iz nekoliko ciklusa: "Moja kap-my raindrop ", "Ćošak noći ", "Kontinenti" i "Vrati mi moju kap ". U ovaj poslednji ciklus smeštene su reprodukcije slika Jelene Krstić nastale između 2002. i 2004. godine.

Pesme su nastale kao dnevnički zapisi. Pesnikinja ispisuje jedan uzbudljiv rukopis, koji se oslanja na kontekst malarmeovskog simbolizma, u koje je bitno to kako se reči raspoređuju na stranicu papira. Odnos tišine (praznine stranice) i rasporeda reči na njoj svakako su bitan element u ovoj poeziji. S druge strane, Jelena Krstić nasledjuje hermetizam, koji je takodje odlika jednog toka poezije od francuskog simbolizma do danas. To znači da je njen pesnički izraz neproziran i isprepletan nizom simbola koje verovatno samo pesnikinja može dešifrovati. Kao kritičarka koja pokušava da dešifruje ovaj hermetični rukopis, mogla bih reći da se autorka kreće u rasponu od intimne sfere života ka univerzalnom i obrnuto. Ona pokušava da iskaže dramu postojanja na pesnički složen način... Taj način je najčešće vidljiv u stihovima koji se naglo prekidaju i čiji smisao povremeno postaje nedorečen. Ona opisuje svoja osećanja izrazitim lirskim intezitetom, koji se pojačava ponavljanjem reči, prekidima koji najčešće imaju svoj spoljašnji znak u znakovima interpunkcije, kao što su kosa crta ili crtica, ponekad tačka ili zarez, koji odvajaju jednu reč ili sintagmu, smisaonu celinu od ostatka stiha.

Mogla bi se napraviti paralela između poezije i slika ove autorke. Jelena Krstić pokazuje dramu ljudskog subjekta. Na slikama je to, čini se dramatičnije i jasnije. Uvek imamo ekspresivno naslikano ljudsko lice, ponekad žensko, ponekad muško, ponekad polno ambivalentno, koje se gustim potezima nanosa boje deformiše. Ono je ponekad neizražajno, ponekad nagrdjeno, ponekad do krajnosti iskrivljeno. Ona se kreće od figuracije, do ekspresionizma, koji ostavlja tek u nagoveštaju naznake da se radi o ljudskom liku. U pitanju je ljudska drama, koja se u poeziji očituje na sasvim drugačiji način.

Reči jezika su ovde upotrebljene na manje dramatičan, a rekla bih apstraktniji način, naročito u prvom delu knjige. Ljudska drama se pokazuje u nemogućnosti da pesnikinja neposredno narativno govori o njoj, ona je tek u nagoveštaju tog neizgovorenog užasa. U drugom delu, kao da se ton menja poezija, mada i sada, kao i u prvom delu ostaje u nekom smislu u granicama diskursa intimističkog umetničkog pogleda na svet, poslednji ciklus ove knjige se jezički više kreće ka poetskom realizmu. Slike iz svakodnevice su sada jasnije izrečene narativnim pesničkim stilom.

U ovom ciklusu pesnikinja pominje "korak u drugi prostor ", taj drugi prostor je prostor druge kulture, u koji je ona ušla, ona govori o "hodanju. po-drugom prostoru" taj drugi prostor može biti metafizički beg iz stvarnosti, kojoj bi ova poezija svakako pripadala, ali u kontekstualizaciji pesnikinjinog položaja, mora se napomenuti da se to kretanje dešava i doslovno, jer autorka stvara u doslovno drugom geopolitičkom prostoru.

Sve u svemu reč je o jednom od najzanimljivijih pesničkih opusa kada su u pitanju pesnikinje i pesnici rođeni posle 1970. godine.

Dubravka Djurić

Sonata za klavir sa jednom dirkom, Metropolis, TV RTS 2, Beograd, 8. 8. 2006.

Knjiga za čitanje i gledanje

Pod zajedničkin nazivom "Ad Libitum", nedavno su u Nezavisnim izdanjima Slobodana Mašića objavljeni poema i crteži Jelena Krstić, sve u jednoj knjizi. Valja odmah reći, deluje iznenadjujuće, kako je dodirivanje Jelenine snažne likovne ekspresivne artikulacije i na drugoj strani tako suptilne poetske mreže ostvarilo vezu, odnosno, psihološku uzajamnost. Autorkino poetsko tkivo sačinjeno je od brižljivo isklesanog vokabularisa, međjutim, dubljim poniranjem u njegovo jezgro, u kontekst tematskog, obaveštavajućeg, uočava se neobično jak naboj - snaga koja se reflektuje i u njenim crtežima.

Jelena Krstić, to je sasvim izvesno, krči put ka odredjenom oklopu - hermetizaciji gde će joj biti sve teže, odnosno sve zahvalnije da se kroz poetsku i likovnu formu izrazi. I, upravo taj destruktivizam, ta nesvesna mazohistička racionalnost je ono na čemu egzistira njeno delo. Preko uobičajenog brušenja po vrednostima koje obrazuju patnja, bol, bezizlaz, nestajanje.

Krug - iskonsko čovekovo metafizičko pribežište, krug kao osnovna filozofska, teološka, psihološka, urbana, sociološka, egzistencijalna, i estetska determinanta, nije nimalo slučajna materijalna odabir Jelene Krstić. Krugovi (elipse) u njenim crtežima su u obmanjujućoj funkciji sklanjanja, zaštite, predaha, akumulacije, oni su samo u službi nekog polovičnog embriona - embriona koji ima tanko (porozno) i na mnogim mestima bušno opno.

Otuda je i toliko primetno ugrožavanje njenih krugova preko raznih tangenti, mrlja, obrisa, erupcija, kataklizmi. Ali, dok čitate fragmente Jelenine poeme, uočićete i bezbroj nezaštićenih krugova.

Dragoslav Paunesku

Knjiga za čitanje i gledanje, knjige *Ad Libitum*, Danas, Beograd, 30. 7. 2002.

Knjiga poezije pod nazivom "Ad Libitum" objavljuje u našoj sredini umetnički svestrano obdarenu ličnost, Jelenu Krstić. Poema "Ad Libitum" praćena je serijom crteža ove mlade autorke koji su nastali istovremeno i u saučesništvu sa stihovima, ali ne u funkciji njihove ilustracije. Iako su oba jezika ispisana ženskim pismom, njihov međusobni odnos je mnogo više od vizuelizacije teksta slikovnim pismom. To je notacija zvukovnosti, pre nego tumačenje vizibilnosti pojedinih reči. Taj razgovetni eho poezije manifestuje se najčešće nepravilnim kružnim formama, koje se ne šire koncentrično već se rasprskavaju u prostor, na površini papira. Četka koja usaglašeno deluje sa analitičkim duhom, sa unutrašnjom logičkom organizacijom ritma i intervala, *crescenda* i *cesure* opisuje Omotač (o kome govori Lisa Irgaray). Jelenin rad sa četkom pojačava na jednoj simboličkoj ekonomiji koja pripada strukturi razmene - četka i ruka se razmenjuju, potez artikuliše odsustvo tela i samim tim ga "razgradjuje" u sopstvenom ritmu, ostavljajući za sobom samo definisani Omotač. Taj Omotač, kao svlak ili posteljica, kao raspoloživo mesto izlaska iz sebe, kao još uvek mogućnost ženske esencije i egzistencije; izlučuje se kao uzorak samog sebe, obmotavajući ženski princip Omotačem koji samo ona može da da.

Bojana Burić

Predgovor, katalog, izložba *Ad Libitum*, Galerija Haos, Beograd, 18. 6 - 12. 07. 2002.

Da li u slikarskoj seansi Jelene Krstić trijumfuje energija vodene stihije u kojoj se formira slika na tren uobličena?
Da li se odmah izgubi njeno dejstvo u novom udaru vodene mase kako bi se slikarska seansa nastavila, i nastavljala, i trajala?

Da li biće ophrvano gluvom sferom patnje u ritualima slikanja ispoljava izraz slobode ili kategoriju nužnosti?

Da li je Van Gogovo vjeruju da je najveći njegov zadatak da opravda činjenicu da hoda po zemlji primljeno kao zaveštanje?

Da li sugestivna celina dramatičnog tona nastaje u vizuri gro-plana, razlomljenog pogleda, fragmentarnosti, hijerarhiji motiva, moćnoj konturi crte, a sudarima crne, plave, crvene- ekspresiji gesta, energičnoj teksturi?

Da li se vizantijsko plavo, figura, silovit grafizam, ptičija perspektiva, volumen, ekspresivni gest, sublimiraju u koncentrovano energetsko polje?

Da li je proces slikanja vrsta ritmičke igre, muzička fraza u kojoj se ogromna masa zvučnih senzacija transkribuje kao vizuelni dokument?

Da li boja- simbol čulne i emocionalne datosti- korespondira u svojim hromatskim poljima sa crtežom energičnih talasa i vibracija?

Da li se činom slikanja ispituje i proverava ritam postojanja da bi se utvrdilo trajanje jednog unutrašnjeg vremena?

Da li sudar centrifugalne i centripetalne sile u topografiji ljudskog tela iskušava prokaženi personalitet, provaliju praznine, osvedočenu izvesnost, alijenaciju?

Da li grafizam figure u pokretu dovedenom do deliričnog grča emanira stanje primarnih emocija?

Da li u zonama mnogoljudne pustoši od Beograda do Toronta edenska lepota kreacije predstavlja zadovoljstvo u savladanoj teškoći (a ne rešeni problem)?

Da li čulna i emocionalna pometnja izazivana afektivnim stanjem uzbuđenja, kao pomerena mentalna radiografija, svedoči o fragmentarnosti postojanja?

Da li se susret i/ili sukob muškog i ženskog principa ispoljava na granici obaveznog ili proizvoljnog, oslobođenog ili pritisnutog dijaloga koji potvrđuje ili poništava, energije davanja ili primanja, trijumfa aktivnog života ili izgubljenosti sebe u drugome?

Da li Adam i Eva mogu da ispituju zajedničku tačku shvatanja u razgovoru pre Strašnog suda?

Da li zasićenost određenim vidovima emocionalnog sadržaja dislocira samokontrolu srazmernu formatu ličnosti, njenom stvaralačkom i moralnom habitusu?

Da li u označenim prostorima sreće kovitlac emocija i usijanog erotskog zanosa dovodi do krajnje izdržljivosti stanje telesnog i mentalnog?

Da li zagrljaj u telesnoj gužvi i metežu ekstremiteta ispituje granice bliskosti, sudbinsku tačku nepovrata ili je to vulkan koji još nije identifikovan?

Da li prostor, vreme, situacija, stanje, odnos karaktera i sudbine, godišnje doba, geografska tačka ili jačina vetra utiču na umetnikovo stremljenje, osećajnost, misaonost, unutrašnju strast, duhovni integritet?

Da li je to put ka samospoznaji i celovitim umetničkim opservacijama u kojima će se etičnost egzistencije reflektovati kroz muzički, književni, i/ili likovni medij?

Da li se još jednom potvrđuje Arganova teza po kojoj svako stvaranje i delovanje nije moralno, već samo ono koje mora, koje ne može a da se ne izvrši?

Ljiljana Ćinkul

Predgovor, mapa crteža, 'Ad Libitum' serija

Izdavačka kuća Slobodan i Saveta Mašić, Kontinent 1 edicija, Beograd, 18. 6. 2002.